

Инновационные образовательные технологии

№ п/п	Знания, умения и навыки	Инновационные образовательные технологии
1	Способность представлять себя и результаты своего труда	1. Организация диалогов «преподаватель-студент», «студент-студент». 2. Использование студентами презентаций, графических представлений, выступлений. 3. Моделирование ситуаций, требующих использования аргументов и убеждений
2	Способность работать в коллективе	1. Организация работы студентов в группах, парах. 2. Моделирование проблемных ситуаций и поиск мирных путей выхода из них. 3. Организация диалогов, требующих выделения и анализа ключевых фраз и слов собеседника
3	Наличие аналитического мышления	1. Углубленный анализ учебного материала. 2. Работа над ошибками и результатами работы
4	Практические профессиональные умения	1. Углубленный анализ учебного материала. 2. Работа над ошибками и результатами работы. 3. Организация диалогов, требующих выделения и анализа ключевых фраз и слов собеседника. 4. Организация ситуаций, направленных на поиск отличий в знаниях студентов, в их ответах, презентациях, работах
5	Готовность и способность к дальнейшему обучению и саморазвитию	1. Работа над ошибками и результатами работы. 2. Моделирование ситуаций, требующих расстановки приоритетов. 3. Поэтапное решение проблем с выделением необходимых целей и задач

УДК 368.1

СИСТЕМА ИНСТРУМЕНТІВ ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ І НЕФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

РОМЕНСЬКА А. С.

УДК 368.1

Роменська А. С. Система інструментів оцінки фінансових і нефінансових ресурсів страхової компанії

У даній статті досліджується проблематика фінансового аналізу страхової компанії в умовах зовнішнього та внутрішнього середовища, що постійно змінюються. На основі вивчення вітчизняних і зарубіжних підходів виділено систему показників, призначену для оцінки ефективності управління ресурсами страхової компанії. Фінансовий аналіз розглядається як інструмент управління, за допомогою якого підвищується ефективність управлінських дій, спрямованих на задоволення інтересів власників у збільшенні ринкової вартості страхової компанії. Дані показники є аналітичними інструментами, які застосовуються в управлінні фінансовими і нефінансовими ресурсами страховика.

Ключові слова: страхова компанія, інструменти, управління, ефективність, ресурси, показники

Табл.: 4. **Бібл.:** 8.

Роменська Анна Сергіївна – аспірантка, Донецький національний університет (вул. Університетська, 24, Донецьк, 83001, Україна)

E-mail: Anna_romenskaya@mai.ru

УДК 368.1

Роменская А. С. Система инструментов оценки финансовых и нефинансовых ресурсов страховой компании

В данной статье исследуется проблематика финансового анализа страховой компании в постоянно изменяющихся условиях внешней и внутренней среды. На основе изучения отечественных и зарубежных подходов выделена система показателей, предназначенная для оценки эффективности управления ресурсами страховой компании. Финансовый анализ рассматривается в качестве инструмента управления, с помощью которого повышается эффективность управленческих действий, направленных на удовлетворение интересов собственников в увеличении рыночной стоимости страховой компании. Данные показатели являются аналитическими инструментами, применяемыми в управлении финансовыми и нефинансовыми ресурсами страховщика.

Ключевые слова: страховая компания, инструменты, управление, эффективность, ресурсы, показатели.

Табл.: 4. **Библ.:** 8.

Роменская Анна Сергеевна – аспирантка, Донецкий национальный университет (ул. Университетская, 24, Донецк, 83001, Украина)

E-mail: Anna_romenskaya@mai.ru

UDC 368.1

Romenskaya A. S. System of Tools for Assessment of Financial and Non-financial Resources of an Insurance Company

The article studies problems of financial analysis of an insurance company under conditions of the constantly changing external and internal environment. A system of indicators designed for assessment of efficiency of management of insurance company resources is singled out on the basis of study of domestic and foreign approaches. Financial analysis is considered as a management tool, which helps to increase efficiency of management actions directed at satisfaction of interests of proprietors in growth of market value of an insurance company. These indicators are analytical tools that are used in management of financial and non-financial resources of an insurer.

Key words: insurance company, tools, management, efficiency, resources, indicators.

Tabl.: 4. **Bibl.:** 8.

Romenskaya Anna S.– Postgraduate Student, Donetsk National University (vul. Universytetska, 24, Donetsk, 83001, Ukraine)

E-mail: Anna_romenskaya@mai.ru

В умовах кризи кон'юнктури страхового ринку України, збереження високого рівня цінової конкуренції і витрат на продаж страхових продуктів, зниження потенціалу зростання ділової активності компаній актуальною є проблема пошуку інструментів ефективного управління ресурсами компаній. Нові підходи до управління, орієнтованого на ефективне використання наявної ресурсної бази компаній, складають інноваційну основу їх виживання і подальшого розвитку.

Власникам компаній і їх менеджменту необхідно змінити систему поглядів і практику управління компанією виходячи з характеру процесів у політиці, економіці та бізнесі, які посилюють рівень невизначеності і негативно відбиваються на якості управлінських рішень. Найважливішою сферою управління в страховому бізнесі є управління ресурсами компанії, джерелом обґрунтованих рішень якого виступають аналітичні інструменти.

Доказом недостатньо ефективного управління страховими компаніями України служить така інформація. У 2011 р. з 442 страхових компаній на перших 100 страховиків доводилося 92% всіх премій по ринку, другі 100 компаній зібрали ще 7% премій по ринку, а на решту 242 компанії припадає 1% премій (табл. 1).

Вивченням аналітичних процедур в управлінні займається багато вчених, серед яких слід виділити Шеремета А., Ковальова В., Бернштейна Л., Щіборщ К., Орланюк-Малицьку Л., Архипова Г., Юлдашева Р., Білик М., Шурик М. У роботах зазначених авторів розглянуто систему показників оцінки фінансового стану компанії, представлено аналітичні процедури та коефіцієнти, дається характеристика інструментів аналізу як елемента механізму управління. Недивлячись на дослідження теми, що розглядається, питання потребує вивчення процесу аналізу формування ресурсів з урахуванням особливостей роботи на страховому ринку України.

Метою статті є вивчення та системне об'єднання аналітичних інструментів, що дозволяють оцінити ефективність управління ресурсами страхової компанії, що дає можливість визначити сильні та слабкі сторони страховика та його ресурсний потенціал.

Розглядаючи ресурсну базу економічних суб'єктів, можна виділити загальні для всіх видів ресурсів, основу поділу яких становить єдність вимірювача: фінансові та нефінансові.

Фінансові ресурси розглядаються як засоби, що формуються в процесі розподілу вартості страхового

Таблиця 1

Концентрація страхового ринку України (складено автором за даними [1])

Кількість перших компаній	Страховання життя		Страховання всього, крім життя	
	Премії (млн грн)	Чистка ринку (%)	Премії (млн грн)	Чистка ринку (%)
Перші 3	691,2	51,3	2922,7	13,7
Перші 10	1 172,9	87,1	7 338,2	34,4
Перші 20	1 302,2	96,7	11 433,7	53,6
Перші 50	1 346,4	100	16 396,3	76,8
Перші 100	-	-	19 664,4	92,1
Перші 200	-	-	21 179,6	99,2
Усього по страховому ринку	1 346,4	100,0	21 347,1	100,0

Таким чином, 77% компаній можна визнати не ефективними, оскільки основою ресурсів компанії виступають страхові премії. Отже, щоб забезпечити ефективне управління страховою компанією необхідно створити працюючий механізм залучення коштів. Основою вдосконалення системи управління страховою компанією виступає аналітичний інструментарій, який служить інструментом оцінки ефективності використання ресурсів, внеску кожного виду ресурсів у загальну ефективність управління компанією, забезпечує обґрунтованість управлінських рішень, є одночасно інструментом управління і інструментом оцінки ефективності рішень.

У зв'язку з місією і соціально-економічною роллю страхових компаній, фінансово-господарський аналіз має особливе значення в управлінні. В отриманні достовірної інформації про стан справ страховика зацікавлені всі групи осіб: держава, страхувальники, менеджмент і власники. Забезпеченість страхової компанії ресурсами характеризує здатність виконання зобов'язань і забезпечення відтворення, тому аналіз управління ресурсами страхової компанії набуває все більшого поширення.

продукту в грошовому вираженні з метою забезпечення відтворювального процесу, задоволення інтересів зацікавлених осіб і досягнення ефективності управління.

Нефінансові ресурси страхової компанії включають:

- ✦ інформаційні ресурси фінансового та нефінансового характеру;
- ✦ організаційні ресурси – структура управління компанією, її філіальна мережа, бізнес-процеси страховика;
- ✦ технологічні ресурси – технології продажів страхових продуктів та технології обслуговування договорів страхування;
- ✦ трудові ресурси – ринковий і неринковий персонал;
- ✦ маркетингові ресурси – служба маркетингу і техніки розробки страхових продуктів.

Специфіка страхового продукту зумовлює склад ресурсів, їх розподіл і використання за стадіями відтворювального циклу.

Продаж страхових продуктів дозволяє отримати основне джерело фінансових і нефінансових ресурсів – страхові премії.

Взаємозв'язок і взаємозумовленість ресурсів страхової компанії визначає джерела їх формування, критерії оцінки ефективності та інструменти управління, що забезпечують зростання показника (табл. 2).

ну картину фінансового становища компанії, її прибутку і збитків, змін у структурі активів і пасивів балансу, розрахунків з дебіторами та кредиторами. Поділ аналізу на фінансовий і управлінський обумовлено сформованим

Таблиця 2

Оцінка ефективності формування ресурсів страхової компанії

Показник	Ресурси, визначаючі рівень показника	Інструменти управління для збільшення показника	Критерії оцінки ефективності
Власний капітал	Фінансові	Статутний капітал Додатковий капітал Нерозподілений прибуток	Відповідність вимогам наглядового органу. Забезпеченість нефінансовими ресурсами на етапі створення компанії, реструктуризації, санації. Джерело реінвестування та виплати дивідендів
Страхові премії	Страхові продукти Кадри Технологічні ресурси Організаційні ресурси Інформаційні ресурси Маркетингові ресурси	Страховий тариф Кадрова політика, функціональний розподіл front, middle і back-office Андеррайтинг, правила страхування, технологічні карти просування і продажу продукту Бізнес-процеси, структура управління, філіальна мережа Фінансова, страхова та управлінська звітність Реклама, якість обслуговування, особисті контакти	Відповідність обсягу премій та обсягу виплат. Забезпечення морального задоволення клієнтів, формування передумов для повторних продажів, відсутність помилок. Рівень збитковості, фінансова стійкість, фірмовий стиль. Відсутність дублюючих функцій, прискорення обслуговування клієнтів. Обґрунтованість і своєчасність рішень. Формування позитивного іміджу компанії, розширення клієнтської мережі, конкурентна позиція, інноваційний продуктивний ряд
Страхові резерви	Страхові премії	Продуктова політика	Приріст обсягу страхових премій

Основу діяльності страхової компанії складають фінансові ресурси, які виступають джерелом забезпечення нефінансових ресурсів. Структурування ресурсів за бізнес-процесами страхової компанії дозволяє виділити функціональні блоки для аналізу та визначити ефективність управління процесами, обґрунтованість цілей для окремих блоків і стадії їх досягнення.

Ефективне управління ресурсами страхової компанії розглядається як сукупність цілеспрямованих дій менеджменту з досягнення такого якісного й кількісного рівня фінансових і нефінансових ресурсів, який забезпечує максимізацію обсягу отриманих премій, оптимізацію співвідношення ризику і збитковості, зростання прибутку компанії, що виступає основою зростання її ринкової вартості, як ключового критерію оцінки ефективності управління в інтересах власників компанії.

Загальна ефективність управління страховою компанією складається з ефективності керування всіма ресурсами. Кожен ресурс надає позитивне чи негативний вплив на вартість компанії. Взаємозумовленість ресурсів виражається в компенсаційному характері зв'язків: при нестачі одного ресурсу, він компенсується іншими. Обмеженість ресурсів потребує пошуку шляхів підвищення ефективності їх використання на основі аналізу та оцінки.

У процесі реалізації функції обліку в страховій компанії формуються інформаційні ресурси, які служать основою для аналізу. Мета аналізу – одержання найбільш інформативних параметрів, які надають об'єктивну і точ-

на практиці поділом системи бухгалтерського обліку в масштабі господарюючого суб'єкта на фінансовий облік і управлінський облік [4, 7]. Такий поділ кілька умовно, тому що внутрішній аналіз можна розглядати як продовження зовнішнього, і навпаки.

Фінансовий аналіз страхової компанії являє собою сукупність аналітичних процедур, що дозволяють зробити висновок щодо фінансової стійкості компанії та її надійності. У відношенні управління фінансовий аналіз націлений на отримання інформативних параметрів про ефективність управлінських дій шляхом зіставлення фактичних і запланованих показників, а також аналізу динаміки стану системи. Аналіз спрямований на обґрунтування найбільш доцільних управлінських рішень у майбутньому періоді на основі минулого досвіду і екзогенних змін.

Аналітичні процедури становлять невід'ємну частину управління страховою компанією, особливо в частині управління фінансовими ресурсами. Виділивши основні елементи фінансових ресурсів, з'являється можливість акцентувати аналіз на даних стратегічних галузях.

Якщо приріст вартості є показником ефективності управління всіма ресурсами страхової компанії, то аналіз формування та використання власного капіталу, страхових резервів і премій як основи фінансових ресурсів дозволяє оцінити ефект від управління фінансовими ресурсами та їх внесок у загальну ефективність (табл. 3).

Показники оцінки фінансових ресурсів страхової компанії

Вид ресурсів	Показник	Формула розрахунку та джерело інформації
Фінансові		
Статутний капітал (NC)	1. Відповідність фактично сплаченого статутного капіталу (NC_p) нормам (NC_n). 2. Зміна статутного капіталу в динаміці (NC_b і NC_e – на початок і на кінець року). 3. Темп приросту статутного капіталу	1. NC_f / NC_n (Ф1) 2. $NC_e - NC_b$ (Ф1) 3. $(NC_e - NC_b) / NC_e$ $NC_e - NC_b$ (Ф1)
Нерозподілений прибуток (UP)	1. Відношення нерозподіленого прибутку до премій (Pr). 2. Частка нерозподіленого прибутку в чистому прибутку (NP). 3. Динаміка нерозподіленого прибутку (UP_b і UP_e – на початок і на кінець року)	1. UP / Pr (Ф1, P1) 2. UP / NP (Ф1, Ф2) 3. $UP_e - UP_b$ (Ф1)
Амортизація (D)	1. Зміна суми амортизації в динаміці (D_b і D_e – амортизація на початок і на кінець року). 2. Темп приросту амортизації	1. $D_e - D_b$ (Ф1) 2. $((D_e - D_b) / D_e)$ (Ф1)
Страхові резерви (IR)	1. Коефіцієнт страхових виплат (IPa – страхові виплати, IPr – страхові премії). 2. Прибутковість страхових резервів ($InvI$ – інвестиційні доходи, $InvC$ – інвестиційні витрати). 3. Відношення власного капіталу (SF) до страхових резервів. 4. Коефіцієнт достатності страхових резервів. 5. Коефіцієнт термінової ліквідності (C – грошові кошти, SFI – короткострокові фінансові інвестиції)	1. IPa / IPr (P1) 2. $(InvI - InvC) / IR$ (Ф2) 3. SF / IR (Ф1) 4. IR / IPr (Ф1, Ф2) 5. $(C + SFI) / Pr$ (Ф1, Ф2)
Страхові премії (IPr)	1. Премії з розбивкою по окремих підрозділах компанії, страхових продуктах, каналах реалізації. 2. Власне утримання страховика (NPr – нетто-премії). 3. Рентабельність страхових премій. 4. Коефіцієнт перестраховування ($PrRe$ – премії, передані в перестраховування). 5. Результат страхової діяльності	1. Страхова звітність. 2. NPr / Pr (P1) 3. Pr / CDB (P1) 4. $PrRe / Pr$ (P1) 5. NP / NPr (Ф1, P1)

Ф – форма фінансової звітності, Р – розділ страхової звітності.

Огляд сучасних тенденцій у галузі управління дозволяє стверджувати, що в більшості досліджень визнається недостатність фінансових показників для аналізу ефективності управління, аналітичний інструментарій доповнений нефінансовими показниками (табл. 4). Разом з тим необхідно відзначити, що стосовно нефінансових ресурсів завжди має місце грошова оцінка, оскільки витрати на формування та підвищення якості ресурсів здійснюються в грошовій формі.

Таким чином, специфіка діяльності страхової компанії супроводжується формуванням фінансових і нефінансових ресурсів, результатів діяльності відповідно до умов функціонування на страховому ринку України, особливостей нормативного регулювання. Ці відмінності мають знайти відображення при аналізі фінансово-господарської діяльності страховика для одержання достовірних даних про стан справ компанії. Ця мета може бути досягнута тільки за умови виявлення відмінних особ-

ливостей організації та підбору відповідних аналітичних інструментів. Зазначені групи показників характеризуються конкретністю і розраховуються на основі даних фінансової та страхової звітності страхової компанії. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Статистика страхового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/files/file00406.pdf>
2. Холод З. М. Формування капіталу підприємств видавничо-поліграфічного комплексу і відображення його у фінансовій звітності / З. М. Холод, І. І. Малярчук // Науковий вісник НЛТУ України : Збірник науково-технічних праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.03. – С. 283 – 292
3. Бердар М. М. Фінансова прозорість підприємства в управлінні фінансових ресурсів / М. М. Бердар // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 1 (116). – С. 122 – 125.

Показники оцінки нефінансових ресурсів страхової компанії

Вид ресурсів	Показник	Формула розрахунку та джерело інформації
Нефінансові		
Кадрові	1. Продуктивність персоналу (WF – фонд оплати праці). 2. Продуктивність персоналу front-office (AW – агентські винагороди)	1. $WF / I Pr$ ($\Phi 2$) 2. $AW / I Pr$ ($\Phi 2, P1$)
Організаційні	1. Кількість філій (NF). 2. Середня продуктивність філії. 3. Маржинальний дохід філії. 4. Операційний коефіцієнт	1. Страхова звітність. 2. $I Pr / NF$ ($\Phi 2$) 3. Страхова звітність. 4. $(IPa + CDB) / I Pr - InvI / NP$ ($P1, \Phi 2$)
Інформаційні	1. Темп зростання ВВП. 2. Грошові доходи населення. 3. Рівень (індекс) інфляції. 4. Показники стану страхового ринку	Державна статистична звітність. Звітність про стан страхового ринку. Фінансова (Форми 1 – 5), страхова (Розділи 1 – 7) та управлінська звітність
Маркетингові	1. Кількість страхових продуктів. 2. Структура страхового портфеля. 3. Частка ринку (MPr – премії страхового ринку)	1. Страхова звітність. 2. Страхова звітність ($P3, 4$) 3. $Pr / M Pr$ ($P1$)
Технологічні	1. Частка пролонгації. 2. Коефіцієнт витрат. 3. Імовірність дефіцитності коштів (Ф. В. Коньшина) (q – середня тарифна ставка по всьому страховому портфелю; n – число застрахованих об'єктів)	1. Управлінська звітність. 2. $CDB / I Pr$ ($P1$) 3. $\sqrt{(1-q) / n \cdot q}$ (страхова звітність)

4. **Щиборщ К. В.** Анализ хозяйственной деятельности предприятий России / К. В. Щиборщ. – М. : Дело и сервис, 2003. – 320 с.

5. **Орланюк-Малицкая Л. А.** Страхование / Л. А. Орланюк-Малицкая, С. Ю. Янова. – М. : Юрайт-Издат, 2012. – 828 с.

6. **Юлдашев Р. Т.** Страховой бизнес : словарь-справочник / Р. Т. Юлдашев. – М. : Анкил, 2005. – 832 с.

7. **Архипов Г. И.** Лекции по математическому анализу : Учебник для институтов и пед. вузов. – 5-е изд., испр. /

Г. И. Архипов, В. А. Садовничий, В. Н. Чубариков. – М., 2004. – 640 с.

8. **Mosimann Roland P, Patrick Mosimann and Meg Dussault.** The Performance Manager – Cognos Incorporated; 1st edition. – January 24, 2007. – 143 p.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор, зав. кафедри «Облік, аналіз і аудит» Донецького національного університету **Іонін Є. Є.**